

FRONTBLAADJES. Naast de week- en dagbladen, waarvan alleen De Belgische Standaard aan het front zelf verscheen en die het werk zijn van journalisten, beginnen van augustus 1915 af aan het Belgische front zoals aan de andere fronten, allerhande kleine periodiekjes uit de grond te rijzen. De ene waren gehectografeerd, de andere gedrukt, sommige waren gepolykopieseerde handschriften. De oplage kon erg verschillend zijn. De kleinste oplagen schommelden beneden het honderdtal, terwijl de grootste oplage 8.000 exemplaren bereikte. De oplaag was grotendeels afhankelijk van vrijwillige financiële steun, maar was natuurlijk ook afgestemd op het lezerspubliek. Zo werden de hoogste cijfers genoteerd bij frontbladen die voor een streek of een kanton bestemd waren, zoals Het Kanton Haacht onder de wapens; De Poperingsche Keikop; Herenthals; Tusschen Brussel en Leuven; Ons Brugge; Ons Limburg; Het Soete Waasland; Ik ben Roeland; Ons Sinjorenblad. enz.

Voor een beperkt publiek bestemd waren de blaadjes die zich richten tot oud-leerlingen van een instituut of tot leden van een studentenorganisatie, zoals het Limburgsch Studentenblaadje voor oorlogstijd; Eigen Kunst-Eigen Leven van de studentengilde van Turnhout; Gent Sint Barbara; De Holstraat op het Front; Vriedengroet van Oostakkers oud-leerlingen; De Tieltsche Student; Sint Amands Studentenblad; Sint Rombouts, enz.

CICM-De Scheutist en Karmelklokje waren krantjes voor reguliere geestelijken, terwijl Duynenblad en Sursum Corda voor de geestelijkheid van het bisdom Brugge en Mechelen bestemd waren. Voor

Ons Brugge

Deutsche Meesters
Burgers, Landbouwers, etc.

NIZE WENSCH

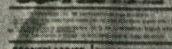
TIJDSCRIJF VAN DE NIZEN
Voor de Nizen in het algemeen

De Nizen in het algemeen
Voor de Nizen in het algemeen

HET JOETE VAC/LAND

Onze Tenschenaarts

ONDER MEER
2 uur 10 minuten

KERELSBLAD

ONZE WENSCH
TIJDSCRIJF VAN DE NIZEN

Het Poperinghenaartje

Van het en volkomen
Het Poperinghenaartje

Van het en volkomen
Het Poperinghenaartje

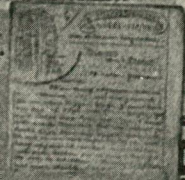
Van het en volkomen
Het Poperinghenaartje

Van het en volkomen
Het Poperinghenaartje

ONZE FESCHENMARK

ONZE FESCHENMARK
TIJDSCRIJF VAN DE NIZEN

UIT 'T LAND VAN ARBET

UIT 'T LAND VAN ARBET
TIJDSCRIJF VAN DE NIZEN

ONS LIMBURG

ONS LIMBURG
TIJDSCRIJF VAN DE NIZEN

ONS LIMBURG
TIJDSCRIJF VAN DE NIZEN

de andere bisdommen waren Galmen uit het Bisdom Gent en Leodium bestemd. Zij verschenen op ongeregelde tijden en waren hoofdzakelijk het werk van aalmoezeniers en brancardiers (seminaristen en onderwijzers).

De eerste Vlaamse frontblaadjes schijnen te zijn geweest Sint-Jans-Molenbeek van de aalmoezeniers Jan Bernaerts en Van den Heuvel en Het Poperinghenaartje van de aalmoezenier M. Lambrecht. Het totale aantal van deze publikaties moet om en nabij de 200 gelegen hebben, de krantjes voor de hospitalen en de krijgsgevangenkampen in Nederland en Duitsland niet medegerekend.

De Vlaamse frontblaadjes verschillen grondig van hun Franse, Engelse en Duitse soortgenoten door hun regionale inslag. Bijna alle wilden ze nieuws verstrekken van bekenden in legerdienst (lijsten met adressen, namen van gewonden, gesneuvelden, bevorderingen, enz.) en van de bezette geboortestreek. Bovendien werd in vele frontbladen aan volksontwikkeling gedaan: er werd publiciteit gegeven aan de culturele initiatieven aan het front, het volgen van cursussen in loopgraven en kantonnementen werd aanbevolen en aan de lezers werden soms kosteloze abonnementen op de bibliotheek van het Secretariaat der Katholieke Vlaamsche Hoogstudenten (SKVH) beloofd. In de meeste blaadjes werd ook een campagne gevoerd tegen de zedeloosheid en ook hiervoor werd verwezen naar de bestaande literatuur aan het front (De Belgische Standaard en SKVH). Op een paar uitzonderingen na hadden alle bladen een duidelijk katholiek karakter. Regelmatig, en vooral omstreeks de kerkelijke feestdagen, verscheen er een vermanend artikel. In enkele legerafdelingen hadden men trouwens kennelijk godsdienstige geschriften, zoals Herdenkt; Stem van den Bond van het H. Hart. Voor alle katholieken in het leger werd Miles Christi uitgegeven.

Nummer 8. (Met toelating der krijgsoverheid) Oktober 1917.

Prijs: KOSTELOOS.

Onze Temschenaars

— UITGEVERS: CL. DE LANDTSHEER en Octaaf BULTERYX —

a) de soldaten op en achter 't front wendten zich: tot Octaaf BULTERYX, Sergent, D 91, 7 C^e Belgisch Veldleger;

b) de vluchtelingen en krijgsgevangenen: tot Cl. DE LANDTSHEER, Belgisch soldaat, 37, rue Amiral d'Abouville, Cherbourg.

(Onze Temschenaars in Holland: tot AUG. BRYX, Loods 21, Kamp Harderwijk)

FRONTBLAADJES

Het is niet zonder belang voor ons, Temschenaars, die nu ook ons frontblaadje hebben, nader kennis te maken met de blaadjes die, naar ik weet, tot auto's, in omloop zijn in het leger.

Sommigen bejelen hunne actie bij het inzamen van nieuwsjes van de streek en belangen van soldaten aan het front. Anderen hebben eene strekking, of handelen over zaken van meer algemeen belang. Tot hiertoe verscheen:

Antwerpen en Omgeving, opstel: Aalmoezenier Dedier, G. 39.

Ardoote, Hobrecht Devrijze, D. 24, 5^e.

De Blijde Kruisvaart, Fred. Clymans, I. M. B. R. P., Port-Villez.

Bree aan den Yzer, Aalmoezenier L. Clysters, C. 209, IIe Bat.

Duffel, Aalmoezenier P. Hoels, 3, rue Raffetot, Mont-St-Aignan.

Duynenblad, Aalmoezenier Legrand, C. 201, 2^e S. H.

Everghemsch Yzerblad, Priester, Jos. Steyart, C. 15, 3^e bat.

Galmen uit het Bisdom Gent, Priester, H. Lusat, H. M. B., rue Eustache, St-Pierre, Calais.

Gazet van Loen, Alois Mauritz, B 182, 11.

Gazette van Thiel, Aalmoezenier P. De Beir, C. 243, 2e bat.

Het Heidebloemken, Cap. Comte de Renaissance, D. B. I. H., Ste-Adresse.

Hemixem-Reeth, Aalmoezenier De Wit, A.C.A. Ste-Adresse.

Herenthals, Aalmoezenier Dubois, dép. Invalides, Ste-Adresse.

Hobooksch Frontblaadje, Aalmoezenier Pan-

weils, G. 77.

Hoop in de Toekomst, Broeders Tops, B 32.

Het Kabotsenland, Aalmoezenier A. Hanssen, C. 478, 1e bat.

Karmelklokje, zonder adres.

Klokke Roeland, Rombauts, B 206, 2e bat.

Kort en Bondig, J. Hierssens, D 204, staf.

De Leeuwenaar, Ch. Peeters, serg.-maj. D. I. B. H. Ste-Adresse.

De Lendelenaar, P. Van Dommelaere, C. 248, 1^e Cie.

Leodium, Aalmoezenier Jos. Lambrechts, C. 181, C. A.

Limburgsch Studentenblaadje, P. Vandermeulen, 4e Jag. te voet.

Loven Boven, Arthur Festrants, C. 209, 6e C^e.

De Maeseyckenaar, J. Boonen, 36, Boulevard Strasbourg, Le Havre.

De Marckenaar, D. De Brabandere, C. 65, 3e bat.

Mechelen aan 't Front, Aalmoezenier Is. Lambrechts, G. 263.

De Meerhoutenaar aan den Yzer, Aalmoezenier Van Clé, B 32.

De Nielenaar, Aalmoezenier Aug. Van Linden, C. 77, 2e bat.

Nieuws van St-Amands, G. Goresmans, 75, rue de Neufbourg, St-Lé.

Nieuws van St-Truiden, Aalmoezenier X. Molant, C. 230, 3e groep.

Onder Ons, F. De Raedemacker, C. 101, 6e C^e.

De Onkerzelenaar, Fr. Coppens, B 42.

Ons Bladje, Aalmoezenier R. de Brauer, C. 167.

Ons Front-Blad, Aalmoezenier Aug. De Bruyn, C. 230, 1e gr. E. M.

Ons Signorenblad, Aalmoezenier Dedier, C. 32.

Partijpolitiek werd uit de rubrieken geweerd en ook over Vlaamse artikelen waakte de censuur.

Een afzonderlijke vermelding verdienen Steeds Hooger Op; Klokke Roeland en Hooger Op, publicaties van studiekringen die in de loop van de oorlog verboden werden. Van 4 mei 1917 af werd door de militaire overheid de perscensuur uitgebreid tot deze soldatenblaadjes. Dit had tot gevolg dat er veel uitgaven gestaakt werden, zoals de volgende, die sinds 1916 verschenen en verdwenen in '17: Auvours; Eigen Kunst-Eigen Leven; Ieperen; Limburgsch Studentenblaadje; Mechelen aan 't Front; Nieuws uit St. Amands; Ons Dierbaar Ruisbroek; Pithem in 't leger en in de vreemde; Het Roeselaernaarke; Steeds Hooger Op; De Stem der Congregatie J.M.J.V. Enkele andere die spoedig verdwenen na hun verschijnen sinds 1917 waren De Gheluwenaar; Hooger Op; De Kerels; Laat af; De Leijegalm; De Leiekerels; Loven Boven; Meulebeke; Ons Blad; Ons Bladje; De Scheldegalm; De Snelleghemenaar; Sperreghem; Studiosus; De Sysseelenaar; De Zeesterre. Voor andere was dit een reden om voortaan clandestien te verschijnen en verspreid te worden, zoals 't Kerelsblad of De Vlaamsche Klaroen. Uiteraard gaat de aandacht van deze publicaties in de eerste plaats naar de grieven van de Vlaamse soldaten.

In 1918 wordt gedacht aan tijdschriften met meer standing, zoals het enige nummer van Studax, uitgegeven door Prof. Frans Daels en versmolten met L'Universitaire, De Hoogstudent.

Behalve algemene informatie over de examens die van het laatste oorlogsjaar af voor studenten-soldaten werden georganiseerd, werd praktische studiehulp geboden. Per faculteit werd het programma afgedrukt met de aanduiding van de werken die voor elk vak gebruikt konden worden. Ook gaven professoren aanwijzingen over de manier waarop ze wensten dat hun cursus bestudeerd werd.

Reeds vroeger hadden de onderwijzers zich gegroepeerd rondom hun blad L'Ecole aux Armées-De School bij het Leger. Hun doel was eerder sociaal-syndicaal.

Nog te vermelden is het enige nummer van Ons Leven-Hoogstudent, verschenen onder redactie van E. van Nuffel, secretaris van Fr. van Cauwelaert, maar op initiatief van H. Borginon.

Op het laatstgenoemde na geven al deze frontblaadjes een thans eerder ontstellend beeld van het intellectueel niveau van de gemiddelde Vlaming tijdens de Eerste Wereldoorlog.

LITERATUUR: A. Verbouwe, *De Vlaamsche Soldatenblaadjes gedurende den Wereldoorlog (1914-1918)*. Bibliographie en historische nota's (1923); - *Catalogus van de tentoonstelling Stille Getuigen 1914-1918. Kunst en geestesleven in de frontstreek* (1964, p. 28-35 en 97-111); - M. Ureel, *De Vlaamse Frontblaadjes 1914-1918* (licentiaatsverhandeling Geschiedenis Kath. Univ. Leuven, 1970); - G. Bulthe, *De Vlaamse loopgravenpers tijdens de Eerste Wereldoorlog* (Centrum voor militaire geschiedenis, bijdrage 7, 1971).

LUC SCHEPENS